

клітина, з котрої розпочинається будь-яка держава. Немає країни без сім'ї, сімейно-родинних відносин.

Педагогічне середовище розвитку дитини створюється в процесі сімейного виховання, залежить від типу сім'ї. Розуміння цього педагогами сприяє поглибленню зв'язків з нею, пошуку можливостей щодо корекції сімейного виховання, підвищення педагогічної культури батьків, захисту дитини від несприятливого впливу неблагополучної сім'ї.

В умовах соціально-економічної кризи та погіршення життя населення проблеми формування особистості дитини в сім'ї на сьогоднішній день досягли граничної гостроти, і їх вирішення стало життєво необхідним.

Література

1. Аккерман Н. Роль семьи в появлении расстройств у детей // Хрестоматія: Семейная психотерапия. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
2. Вплив сім'ї на психоемоційний стан підлітка / З.А. Шкіряк-Нижник, Н.В. Числовська, Л.М. Слободченко // Перинатология и педиатрия. – №4 (40). – 2009. – С. 62-65.
3. Коваль А.Г., Зверева І.Д., Хлебик С.Р. Соціальна педагогіка. Соціальна робота. Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 392 с.
4. Кравченко Т. Вплив сім'ї на соціалізацію підлітків // Соціальна психологія: український науковий журнал. 2007. – Спец випуск. – С. 181-188.
5. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 240 с.
6. Приклад батьків у вихованні дітей /Електронний ресурс. http://teacher.at.ua/publ/shkilnij_psikholog/priklad_batkiv_u_vik_hovanni_ditej/52-1-0-6620
7. Соціальна педагогіка: Курс лекцій / за загальною ред. М.А. Галагузова. – М., 2000. – 276 с.
8. Этика и психология семейной жизни / Под редакцией Гребенникова И. В. - М.: Просвещение, 1987. – 256 с.

© Зорій Ніна
© Тимофієва Марина
© Зінзюк Любов
м. Чернівці

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЖІНКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

З часу проголошення незалежності України у свідомості українського жіноцтва відбулися значні зміни. Нові цінності, моральні норми, форми поведінки визначають нові моделі конструювання жіночої гендерної ідентифікації, зокрема – «Жінка-Берегиня», «Жінка-Барбі», «Ділова жінка».

Загальноприйняті стереотипи жіночої та чоловічої поведінки не визначають багатьох соціально-психологічних чинників щодо причини та наслідків даної поведінки. У багатьох сферах інтелектуальної діяльності в українському суспільстві зайняті переважно жінки. Соціологи пояснюють це малими заробітками, відповідно чоловіки працюють на більш оплачуваних сферах виробництва. Але з іншої сторони, якщо взяти навчання у школі, дівчатка більш старанні у навчанні, а це відповідно, підвищує можливість вступу жінок до вищих навчальних закладів. Активність чоловічої статі не менша при цьому, але ступінь позитивної мотивації щодо обраної професії набагато вищий у жінок. Ця проблема є актуальною, оскільки вона породжує багато соціальних проблем, які обумовлюють соціально-економічні негаразди в сучасному українському суспільстві. Політологи, економісти, історики пояснюють це зміною соціально-економічних умов, ідеологією тощо. Але питання полягає в певній мірі в гендерній ідентичності чоловіка та жінки насамперед нашого українського суспільства.

Аналіз останніх публікацій з даної проблематики показує, що найбільш розроблена наукова тематика з питань відмінностей та спільних рис чоловіка і жінки. Про це писали

ще Ф.Ніцше, О.Вайнінгер, М.А.Бердяєв тощо. До кінця ХХ століття в психології сформувалися два паралельних напрямки, але не тотожних, – психологія статевих відмінностей та гендерна психологія. Представники першого напрямку досліджень Е.Е.Маккобі та К.Н.Джеклін визначили відмінності психологічних характеристик дівчинки і хлопчика. Г.Крампен удосконалив дану точку зору, додавши кілька показників статевих відмінностей. Представники гендерного підходу (В.С.Агеев, Ю.Е.Альошина, С.Л.Бем, Т.В.Бендас, Ш.М.Берн, О.Вейнінгер, С.Бовуар, В.О.Геодакян, Т.В.Говорун, Т.В.Зайчикова, І.П.Льїн, Д.М.Ісаєв, В.Є.Каган, Л.М.Карамушка, О.М.Кікінежді, І.С.Клецина, І.С.Кон, А.В.Лібін, С.Д.Максименко, Л.Е.Орбан-Лембрик, М.І.Пірен, З.Фройд, К.Хорні та ін.) важливими показниками в характеристиці особистості визначають такі якості як маскуліність, фемінність та андрогінність.

Кроскультурні гендерні дослідження ставлять два питання: про ступінь, в межах якого психологічні процеси та поведінка є відносно інваріативними в різних культурах і в тому, яким чином вони можуть відрізнятися під впливом культурних чинників. Як у модерній та постмодерній науковій думці гендер розкривається в контексті широкої проблематики ідентичності та відмінностей. В спеціалізованій літературі поняття «гендер» тлумачать як певне соціальне очікування від представників кожної статі. На відміну від поняття «стать», яке охоплює не біологічні особливості, на підставі яких відрізняються чоловіки і жінки, а їх соціально окреслені якості.

Дж. Мак-Кі та А. Шеріффс (J. McKee, A. Sheriffs) прийшли до висновку, що типовий чоловічий образ – це набір рис, пов'язаний із соціально необмежуваним стилем поведінки, компетентністю та раціональними здібностями, активністю і ефективністю. Типовий жіночий образ включає соціальні та комунікативні вміння, теплоту і емоційну

підтримку. При цьому автори вважають, що надмірна акцентуація як типово маскуліних, так і типово фемінінних рис набуває вже негативного оцінкового забарвлення: типово негативними якостями чоловіків визнаються брутальність, авторитаризм, надмірний раціоналізм тощо, а жінок – формалізм, пасивність, зайва емоційність тощо.

На думку багатьох дослідників останнім часом спостерігається зміна ситуації із гендерними стереотипами, відбувається певна динаміка, а саме розширення професійної діяльності жінок і зміна мотивації. Це пов'язане з соціально-економічними перетвореннями в суспільстві, посиленням жіночої самоактуалізації, формуванням нових уявлень про чоловічу та жіночу ролі, зміною життєвих цінностей і мотивації. У жінок з'явилися нові пріоритети у досягненні успіху.

Питання успіху жінки хвилювало людей ще з давніх часів. І впродовж віків успішною вважалася та жінка, яка вигідно виходила заміж та народжувала і виховувала багато дітей. Але ХХ століття дало світу так звану «американську мрію», де ідея успіху виступила в контексті складної духовної та психологічної освіти, що втілювала насамперед результати економічної, підприємницької діяльності і формувала такі якості особистості як бажання перемагати, самостійність, розрахунок, схильність до ризику тощо. Чоловіки активно прививаючи ці риси характеру, певним чином проектували їх в жінках. І таким чином, можна визначити, успіх однаково притаманний в цьому ракурсі як чоловікам так і жінкам. Оскільки спрямованість на успіх – це усвідомлена поведінка, направлена на реалізацію суспільних вимог – норм цінностей, певних стандартів незалежно від статі.